

Energiequelle Oy
Elisa Hara
Malminkatu 30
00100 Helsinki

Joutsenisennevan aurinkoenergiahanke, Haapajärvi

Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA-menettely) soveltamisesta yksittäistapauksessa; Joutsenisennevan aurinkoenergiahanke, Haapajärvi

HANKE

Joutsenisennevan aurinkoenergiahanke, Haapajärvi

HANKKEESTA VASTAAVA

Energiequelle Oy
Malminkatu 30
00100 Helsinki

ASIAN VIREILLETULO

Hankevastaava Energiequelle Oy (asiamiehenä Macon Oy) on 30.4.2024 pyytänyt Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) päätöstä, edellyttääkö suunniteltu yhtiön hanke Joutsenisennevan aurinkoenergiahanke Haapajärvellä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely). Hankevastaava Enerquelle Oy on toimittanut Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle YVA-lain 12 §:n ja YVA-asetuksen 1 §:n edellyttämät tiedot hankkeesta.

HANKKEESTA VASTAAVAN TOIMITTAMAT TIEDOT

Asiamies on toimittanut ELY-keskukselle 4.1.2024 tarveharkinta-aineiston, joka perustuu pääosin olemassa olevaan tietoon. Aineistoon pyydettiin YVA-asetuksen 1 §:n perusteella täydennystä. Asiamies on toimittanut pyynnön mukaisen täydennyksen 1.3.2024. Aineisto sisälsi kuvaukset hankkeesta, hankealueen olosuhteista, hankkeen toiminnan vaikutuksista

sekä vaikutusten arviointia ja joitain lievennystoimenpiteitä.

Hankkeesta vastaava kuvaus hankkeesta

170 hehtaarin alue sijaitsee Haapajärven Joutsenisennevalle, noin 13 kilometrin etäisyydellä Haapajärven keskustasta itään. Pyhäjärven kuntaraja kulkee suunnitellun alueen vieressä, ja Kärämäen kunnan rajaan on alueelta matkaa lyhimmillään kolme kilometriä. Alle 300 m päässä hankealueesta pohjoisessa alkaa Välikankaan tuulivoimapuistoalue, johon kuuluu 16 voimalaa. Pohjois-Eteläsuunnassa hankealueen läpi kulkee tie (Veivarinperäntie), joka ei kuulu varsinaiseen hankealueeseen, ja joka jakaa alueen kahteen osaan.

Joutsenisenneva on entinen turvetuotantoalue, jonka turvetuotanto on käynnistynyt vuonna 1975. Tuotanto on päättynyt osittain (lohkot 5-8) vuosien 2012-2014 aikana ja nämä alueet ovat päätyneet maatalouskäyttöön. Tuotantotoiminta on päättynyt Joutsenisennevalle kokonaan vuoden 2018 lopussa (lohkot 1-4), ja tästä alueesta suurin osa on peltokäytössä. Nykyisellään hankealue on kasvittunut.

170 hehtaarin hankealueesta enintään noin 90 % eli noin 150 hehtaaria suunnitellaan käytettäväksi aurinkopaneelialueena. Varsinaiseen paneelikenttään käytetty pinta-ala on noin 65 hehtaaria. Voimalan tuotantokapasiteetin arvioidaan olevan tuolloin noin 120 MWp.

Kiinteistöille on tarkoitus rakentaa aurinkopaneelikennostoista koostuvia paneelirivistöjä. Paneelirivistöjen ja hankealueen ulkorajojen väliin jätetään vyöhyke, jossa ei ole sellaista korkeaa kasvistoa, joka varjostaisi paneeleja. Reunavyöhykkeen leveys voi vaihdella ja olla esimerkiksi 10-30 metriä riippuen tarpeesta. Reunavyöhykkeellä saattaa kulkea huoltoteitä.

Paneelien korkeus on noin 2,4 metriä, leveys noin 1,3 metriä ja teho 660-760 wattia. Asennettuna paneelin korkein kohta on maksimissaan neljän metrin korkeudella. Paneelit kallistetaan pystysuuntaisesti noin 30-35 asteen kulmaan etelään.

Alueelle rakennetaan huoltoteiden verkosto, joka mahdollistaa tarvittavan kattavan pääsyn paneeleille sekä niiden huollon että pelastuslaitoksen tarpeisiin nähden. Lisäksi muiden paneelirivien väliin jätetään usean metrin tila paneelien varjostuksen minimoimiseksi. Hankealueelle ei suunnitella sijoitettavan huoltorakennuksia.

Sähkönsiirto suunnitellaan tehtävän hankealueen läpi kulkevan tien vieraan hankealueen eteläosassa sijaitsevalle sähköasemalle maakaapelilla. Verkkoliityntämahdollisuus on aivan hankealueen vieressä vuodesta 2028 alkaen. Tuotantoalue tai osia siitä mahdollisesti aidataan.

Alueelle tehdään maaperätutkimus ja sen pohjalta arvioidaan sopivin perustamistapa paneelirivistöille. Perustamistapa voi vaihdella hankealueen sisällä maaperän mukaan. Perustamistapoja aurinkopaneelirivistöille ovat muun muassa perustaminen teräsputki- tai teräsbetonipaaluille, perustuspaalujen poraaminen kallioon tai yhtenäisten, kovaan pohjaan saakka lyötävien tukipaalujen varaan rakennetun tukikehikon muodostaminen paneelirivistölle. Itse aurinkopaneelit

kuljetetaan alueelle osissa ja kootaan paikan päällä.

Aurinkovoimapuistojen elinkaaren arvioidaan olevan noin 40 vuotta. Jos hankealueella ei tämän jälkeen jatketa aurinkovoiman tuottamista rakenteita uusimalla, puisto puretaan ja alue vapautuu muuhun käyttöön. Vaihtoehtoisesti alue voidaan esimerkiksi metsittää, soistaa tai ottaa viljelykäyttöön.

Hankkeesta vastaavan arvio ympäristövaikutuksista

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankkeesta vastaavan mukaan avoimena peltoaukeana hankealue on aurinkovoimalalle sopivaa aluetta. Hanke hyödyntää tehokkaasti olemassa olevia liikenneyhteyksiä, eikä sen toteuttamiseksi tarvita uutta tieverkkoa tai muutoksia nykyisessä tieverkossa. Voimajohtolinjat ja sähköasemat ovat lähellä, eikä uusia linjoja tarvitse hanketta varten rakentaa.

Aurinkovoimapuiston rakentaminen muuttaa hankealueen maankäyttöä. Alueen mahdollinen aitaaminen osin tai kokonaan estää alueen käyttöä virkistystarkoituksiin. Alueen nykyisen toiminnan vuoksi alueen virkistyskäytön ei kuitenkaan oleteta olevan merkittävää.

Hankealueen ympäristön tämänhetkiseen maankäyttöön hankkeella ei ole vaikutuksia, koska metsä- ja maatalouden harjoittaminen lähiympäristössä voi jatkua entisellään. Toiminnan päättymisen jälkeen alue on mahdollista ottaa muuhun käyttöön, joten maankäyttövaikutukset eivät ole pysyviä.

Hankkeen toteutuminen ei aiheuta merkittäviä muutoksia yhdyskuntarakenteeseen, ja se edistää siirtymistä vähähiiliseen yhteiskuntaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti.

Hanke ei estä voimassa olevien tai vireillä olevien maakuntakaavojen toteutumista. Hankealueella ei ole turvetuotantoalue-merkinnän (EO-tu) lisäksi muita kaavamääräyksiä. Koska hankealue sijoittuu asemakaava-alueen ulkopuolelle, vaatii se kunnalta myönteisen ja lainvoimaisen suunnittelutarveratkaisun.

Aurinkovoimahankkeen aiheuttama muutos alueen yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön arvioidaan pieneksi.

Maisema, kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset

Alueelle tehdään kesällä 2024 arkeologiseen selvitykseen sisältyvät kenttätyöt, jonka yhteydessä hankealueen muokattu maasto käydään läpi ja metsäalueilla tehdään mahdollisesti koekuopituksia.

Koska aurinkopaneelikenttä ei nouse neljää metriä korkeammaksi, sen ei oleteta näkyvän kuin hankealueen välittömään läheisyyteen etelään, itään ja länteen. Paneelit ja mahdolliset huoltorakennukset eivät näy valtatielle tai alueella oleville asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöille.

Pohjoisen ja lännen suunnasta näkyvyys on osin avoin, mutta alueiden puustoisuuden vuoksi paneelit eivät välttämättä tule näkymään kovin kauas näihin suuntiin. Rinteiden toiselle puolelle paneelit eivät näy.

Näkyessäänkin paneelit voidaan mieltää osaksi samaa maisemakuvaa tuulivoimapuiston kanssa. Hankealueen ympärillä on enimmäkseen metsää, joten hankkeen toteuttamisella ei ole vaikutuksia nykyiseen maisemaan niin kauan kuin alueella ei toteuteta merkittäviä hakkuita.

Maisemaan ei tehdä muutoksia kuin hankealueen välittömässä läheisyydessä, ja hankealueen ja liityntä viereiseen voimalaan toteutetaan maakaapelilla, mutta voimalan näkyminen voidaan kuitenkin kokea alueella häiritseväksi. Mahdollista haittaa voidaan vähentää maisemoinnin keinoin esimerkiksi kasvillisuudella.

Hankkeen rakentaminen tai toiminta ei vaikuta lähialueen tiedossa oleviin kulttuuriympäristön tai muinaiskohteisiin. Hankkeen vaikutukset maisemaan arvioidaan korkeintaan pieniksi.

Maa- ja kallioperä

Aurinkovoimapuistojen pääasialliset vaikutukset maa- ja kallioperään ajoittuvat hankkeen maanrakennusvaiheeseen, jolloin alueelle perustetaan paneelit, huoltotiet (ja mahdolliset sähkönsiirto ja muut rakenteet). Rakentamisessa ei käsitellä myrkyllisiä aineita. Aurinkopaneelien, huoltoteiden ja muiden rakenteiden rakentamisen vaikutukset maa- ja kallioperään arvioidaan kokonaisuutena lyhytaikaisiksi, vähäisiksi ja paikallisiksi. Hankkeelle tehdään myöhemmin tarkemmat maaperätutkimukset.

Pinta- ja pohjavedet

Hankkeen rakennusvaiheessa maanpintaa rikotaan ja suojaava kasvillisuus osin poistuu, jolloin valumavesiin huuhtoutuvan kiintoaineksen, ravinteiden ja humusaineen määrä lisääntyy. Mineraalimaahan saakka ulottuvat kaivuutyöt aiheuttavat myös epäorgaanisia kiintoainespäästöjä. Ravinnepäästöt aiheuttavat rehevöitymistä ja kiintoaines liettymistä. Humusaineet heikentävät valaisuolosuhteita veden alla.

Rakentamisen aikaiset vesistövaikutukset voivat vastata turvetuotannon vaikutuksia ja siksi alueella tarvitaan vesiensuojelutoimenpiteitä, jotka huomioidaan hankkeen suunnittelussa. Hankealueella ei ole reuna-alueita lukuun ottamatta puustoa eikä nykyistä kasvillisuutta suunnitella poistettavan, joten hankkeen rakentamisen ei oleteta kuitenkaan vaikuttava suuresti alueen pintavalunnan muodostumiseen ja kasvillisuuden sitoman sadeveden määrään.

Vaikutuksia voidaan vähentää hankkeen huolellisella suunnittelulla. Ojituksen, rakentamisen ja käytönaikaiset vesistövaikutukset selvitetään ja niitä vähennetään soveltuvien keinoin, jotta vaikutukset vesistöihin jäävät mahdollisimman pieniksi. Alueelle laaditaan ojitus suunnitelma, jossa huomioidaan ja minimoidaan kiintoaineen ja ravinteiden huuhtoutuminen alueelta, minkä lisäksi alueelle on laadittu hulevesiselvitys, jossa vesien hallinta huomioidaan.

Kuonanjärven nykyinen ekologinen tila on hyvä, eikä siinä ole arvioitu enää turvetuotannosta johtuvaa kuormitusta. Hankkeen aiheuttaman mahdollisen kuormituksen oletetaan jäävän pieneksi ja paikalliseksi, ja kestävän vain hankkeen rakentamisen ajan. Vaikutukset eivät

todennäköisesti ulotu kovin kauas hankealueesta, koska alueella on oja, joissa kiintoainesta laskeutuu pohjalle. Hankkeen rakentaminen ja toiminta ei vaikuta Vittoudenjärveä ympäröivään suoalueeseen tai muihin alueen kosteikkoihin (luo-1 alue), koska hankealueen vedet eivät virtaa niiden suuntaan.

Kasvillisuus ja eläimet

Kasvillisuus

Hankkeen rakentamisen yhteydessä kasvillisuus poistetaan huoltoteiden ja perustusten osalta. Paneelien väliin ja alapuolelle jäävää kasvillisuutta pyritään säästämään mahdollisimman paljon. Paneelit varjostavat kasvillisuutta jonkin verran, mikä voi toisaalta haitata kasveja ja toisaalta tarjota kasvupaikkoja varjossa viihtyvälle lajistolle, ja siten lisätä alueen kasvillisuuden monimuotoisuutta. Hankealueen kasvillisuus voi rakentamisen vaikutuksesta kehittyä alueen nykyistä kasvillisuutta rikkaammaksi ja monipuolisemmaksi.

Hankkeen toiminnan aikana suurien puiden ja pensaiden kasvaminen estyy, mutta alueelle ominaisen kasvillisuuden oletetaan palautuvan hankkeen toiminnan päätyttyä. Toiminnan jälkeen hankealue voidaan esim. metsittää, ottaa viljelykäyttöön tai soistaa.

Paneelikentän rakentaminen ja hankkeen toiminta ei vaikuta hankealueen ulkopuolella kasvaviin uhanalaisiin tai rauhoitettuihin kasvilajeihin. Maastokaudella 2024 toteutettavassa luontoselvityksessä mahdolliset maastohavainnot otetaan huomioon hankesuunnittelussa, ja niiden vaikutukset arvioidaan erikseen. Pääosa alueesta on ollut turvetuotannossa aiemmin ja siksi alueen lajistossa ei odoteta olevan huomionarvoista lajistoa. Hankkeen vaikutus kasvillisuuteen arvioidaan pieneksi.

Eläimet

Mikäli hankealue päätetään aidata osittain tai kokonaan, alueen rakentaminen ja aitaaminen voi estää eläinten kulkemisen koko hankealueen tai sen aidatun osion läpi hankkeen elinkaaren ajan. Hankkeen toiminta ei kuitenkaan estä eläimien kulkua ja luonteenomaista toimintaa alueen ulkopuolella. Hankkeen vaikutus eläimiin arvioidaan korkeintaan kohtalaiseksi.

Mahdollisen viitasammakon esiintyminen hankealueen kosteikoissa voidaan ottaa huomioon alueen suunnittelussa niin, ettei lisääntymisalueille aiheudu haitallisia vaikutuksia. Luontoselvityksessä mahdolliset maastohavainnot otetaan huomioon hankesuunnittelussa, ja niiden vaikutukset arvioidaan erikseen.

Linnusto

Hankkeen rakentaminen ja toiminta vähentävät alueen hyödynnettävyyttä linnustolle, koska linnuille käyttökelpoinen alue vähenee. Menetetyn alueen vuoksi jotkut muuttolintuparvet eivät välttämättä pysty hyödyntämään aluetta, ja niiden lentomatka voi muuttua tai pidentyä. Lajeille sopivia, vastaavia suo- ja viljelyalueita esiintyy kuitenkin myös hankealueen ulkopuolella. Alueen käyttö ei myöskään esty kokonaan,

koska linnut voivat yhä laskeutua alueelle ja hyödyntää paneelien välisiä vyöhykkeitä. Elinympäristön muutos koskee koko hankkeen elinkaarta.

Järvivaikutukset, jossa vesilinnut erehtyvät pitämään aurinkopaneeleja vesialueena, eivät tutkimusten mukaan lisää merkittävästi lintujen kuolleisuutta verrattuna alueisiin, joilla aurinkopaneeleja ei ole. Aurinkopaneelien aiheuttama heijastevaikutus voi kuitenkin saada linnut luulemaan paneelialuetta vedeksi ja lisätä pyrkimyksiä koskettaa paneelin pintaa, minkä lisäksi vedessä lisääntyvät hyönteiset voivat myös yrittää laskea muniaan paneeliin. Jälkimmäinen voi johtaa hyönteisten ja niitä syövien lintujen vähenemiseen alueella.

Linnut voivat kuitenkin oppia varsin nopeasti, ettei aurinkopaneeli ole juomakelpoista. Muuttolintuparvet liikkuvat usein samoilla seuduilla uudelleen, jolloin niiden jäsenet voivat oppia muistamaan alueen. On kuitenkin mahdollista, että yksittäiset muuttajat erehtyvät hankealueen luonteesta.

Koska hankkeen sähkönsiirtoa varten ei rakenneta uusia voimajohtoja, ja liityntäpiste toteutetaan maakaapeleilla, sähkönsiirron ei oleteta aiheuttavan linnustolle merkittäviä vaikutuksia. Hankkeen vaikutukset linnustoon arvioidaan korkeintaan kohtalaisiksi.

Suojelu- ja Natura 2000-alueet sekä ekologiset yhteydet

Suojelu- ja Natura 2000 -alueet

Hankkeella ei arvioida olevan vaikutusta sen ulkopuolella sijaitseviin suojelu- ja Natura 2000-alueisiin usean kilometrin etäisyydestä ja aurinkovoimapuiston toiminnan luonteesta johtuen. Mustajoen varressa sijaitseviin metsäluonnon arvokkaisiin elinympäristöihin ei oleteta syntyvän vaikutusta hankkeen rakentamisen ja toiminnan aikana, koska rakentaminen ja toiminnan vaikutukset eivät ulotu alueelle.

Ekologiset yhteydet

Aurinkopaneelien ja mahdollisten huoltorakennusten rakentaminen alueelle vaikuttaa eläinten mahdollisuuksiin käyttää aluetta läpikulkuun.

Mikäli hankealue tai osa siitä aidataan, suurten nisäkkäiden liikkuminen aidatulla osuudella alueesta estyy. Hankealue ei ole kuitenkaan metsää, joten alue ei ole osa ekologisen yhteyden määritelmää, eikä alueella esiintyvä viljelymaa kuulu metsäseuran tai suden elinympäristöihin.

Hankealuetta ympäröivien metsien käyttö ja niistä läpi kulkeminen ei esty hankkeen rakentamisen tai toiminnan vuoksi, ja eläinten oletetaan käyttävän ensisijaisesti näitä ympäröiviä metsäisiä alueita lisääntymiseen ja poikastenhoitoon. Eläinten oletetaan myös sopeutuvan hankkeen rakennelmiin ja siirtyvän tarpeen tullen hankealuetta ympäröivään maastoon. Hankealueen sijoittuminen vanhalle turvetuotanto/peltoalueelle tukee alueen metsien säilymistä alueelle tarpeellisina ekologisina käytävinä. Hanke ei vaikuta maakuntakaavassa merkittyjen ekologisten yhteystarpeiden toteutumiseen.

Hankkeen vaikutus alueen ekologisiin yhteyksiin suurten eläinten osalta arvioidaan hankkeen toiminnan aikana kohtalaiseksi.

Liikenne ja melu

Aurinkovoimahankkeella ei oleteta olevan merkittävää vaikutusta alueelliseen liikennemäärään, sillä huoltotarve aurinkojärjestelmissä on vähäistä. Hankealueelle kuljetaan olemassa olevia teitä pitkin.

Rakennusvaiheen aikana raskaan liikenteen määrä tulee lisääntymään Valtatiellä 27, mutta hankkeen valmistuttua liikenteen määrä palautuu nykytilaan. Paneelien ja mahdollisten maarakennusaineiden kuljetukseen sekä muuhun työmaaliikenteeseen arvioidaan kuuluvan maksimissaan noin 100 ajoa per kuukausi paneelientien rakentamisen aikana ja maksimissaan noin 850 ajoa kuukaudessa huoltoteiden rakentamisen aikana. Rakentamisen aikana syntyy yhdyskuntatekniseen rakentamiseen verrattavaa melua.

Aurinkovoimaloiden käytön aikana alueen tieverkolla tulee liikkumaan vain satunnaisesti huoltoajoneuvoja. Huoltoliikenne ei nosta merkittävästi keskimääräistä vuorokausiliikennemäärää. Huolto- ja kunnossapitotoimista voi aiheutua satunnaista äänivaikutusta alueella. Melua oletetaan syntyvän vain klo 7-22 välillä.

Aurinkovoimalan toiminnasta ei aiheudu melua, lukuun ottamatta rakentamis- ja purkamisvaiheeseen sekä huoltotöihin liittyvää vähäistä liikennemelua.

Luonnonvarojen käyttö ja hankkeen sivuvirrat

Aurinkovoiman energiantuotannon maankäytön tehokkuus on paras verrattuna muihin uusiutuvan energian tuotantomuotoihin ja hiilikaivoksiin. Maankäytön tehokkuus tarkoittaa energiantuotannossa sitä, kuinka paljon energiaa voidaan tuottaa järjestelmän vaatimalla ja sen suorien tai epäsuorien vaikutusten kohteena olevalla neliömetrillä maata.

Aurinkovoimalan toiminnasta ei aiheudu kasvihuonepäästöjä, mutta paneelien tuotanto, niiden kierrätys sekä rakentamisen aikaiset kuljetukset ja huoltaminen aiheuttavat jonkin verran välillisiä päästöjä. Aurinkoenergian käyttö kuitenkin vähentää tarvetta käyttää uusiutumattomia energianlähteitä, ja siten hanke voi kokonaisuudessaan vähentää energiantuotannosta aiheutuvia kasvihuonekaasujen päästöjä.

Koska hankealue on lähes kokonaan puutonta, eikä kasvillisuutta oletettavasti jouduta poistamaan, aurinkopuiston rakentaminen ei vaikuta kasvillisuuteen sitoutuneeseen hiilivarastoon. Hankealueen eläimistön ja kasvillisuuden oletetaan olevan tällä hetkellä saatavilla olevan tiedon perusteella nopeasti palautuvaa. Kasvillisuutta pyritään poistamaan hankealueella mahdollisimman vähän. Aurinkovoimapuiston rakentaminen alueelle voi edistää eroosiota sekä pölyn ja pienhiukkasten määrän lisääntymistä alailmakehässä erityisesti rakentamisvaiheessa maanpinnan muokkaamisen vuoksi. Pölyämistä voidaan vähentää kastelemalla pölyäviä materiaaleja. Maaperän muokkaaminen voi vaikuttaa myös maaperään sitoutuneeseen hiileen, ja siksi alueen maaperään pyritään rakentamisvaiheessa kajoamaan mahdollisimman vähän. Alueelle tehdään myöhemmin tarkempi maaperäselvitys.

Aurinkovoimalan pystyttämisen vaiheessa syntyy jonkin verran sivuvirtoja

rakenteiden kuljetuspakkauksista, ja nämä sivuvirrat toimitetaan asianmukaisesti kierrätykseen. Aurinkovoimalan rakentaminen on kevyttä, eikä vaadi raskasta infrastruktuuria perustusten tai tiestön muodossa. Palo- ja pelastusajoneuvojen edellyttämä mitoitus huoltotieverkostolle huomioidaan suunnittelussa.

Aurinkovoimapuiston käyttöiän tultua täyteen rakennelmat puretaan ja paneelit sekä niiden telineet kierrätetään. Telineet sopivat metallinkierrätykseen. Aurinkopaneelien kierrätyksestä säädetään jätelaissa ja on oletettavaa, että niiden kierrätysmahdollisuudet kehittyvät tulevaisuudessa, kun tulee tarvetta aurinkopaneelien nykyistä paljon laajamittaisemmalle kierrätykselle.

Purkamisen jälkeen alueelle luonteenomainen kasvillisuus jatkaa kasvuaan. Hankealue voidaan käytön jälkeen myös metsittää, soistaa tai ottaa viljelykäyttöön.

Onnettomuuden ja pilaantumisen riski

Normaalitilanteessa hankkeesta ei aiheudu ihmisten terveydelle koituvia riskejä. Poikkeustilanteisiin liittyviä, ihmisten terveydelle haitallisia riskejä voi aiheutua esimerkiksi tulipalosta sähköasemalla, jolloin ilmaan voisi päätyä laajalle leviäviä savukaasuja. Sähköturvallisuuteen liittyviä riskejä minimoidaan noudattamalla sähköturvallisuuden standardeja. Voimalan paloturvallisuus huomioidaan tarkemmin rakennuslupavaiheessa.

Hankealueella käytettävistä kemikaaleista merkittävin on muuntamon öljy. Sitä käytetään muuntamoissa, jotka sijaitsevat suljetuissa teräskonteissa, eikä öljyä suojausten ansiosta pääse valumaan maaperään mahdollisessa häiriötilanteessakaan. Ruosteen- ja jäänestoaineita tai kasvillisuuden torjunta-aineita hankealueella ei suunnitella käytettävän, eikä suunniteltu hankealue sijaitse pohjaveden tai vesistöjen tai maaperän suhteen herkällä alueella.

Yhteisvaikutukset

Hankkeet eivät estä toistensa toteuttamista, mutta niillä voi olla yhteisvaikutuksia sähköverkkojen mitoitukseen. Usean hankkeen vaikutuksista voi muodostua yhteisvaikutuksia liityntäpisteiden tai muiden solmukohtien ympäristön maankäytölle. Hankkeiden yhteisvaikutukset otetaan huomioon hankkeen tarkemmassa suunnittelussa ja yhteistyössä Elenian kanssa.

Alueen hankkeet voivat yhdessä vaikuttaa heikentävästi alueen ekologiin yhteyksiin ja yhteystarpeiden täyttymiseen varsinkin, jos hankealue tai osa siitä aidataan. Nämä vaikutukset voivat kuitenkin myös palautua, koska eläimet voivat tottua tuulivoimapuistoihin ja ne pääsevät kulkemaan tuulivoimala-alueiden läpi.

Luonnonvarakeskuksen tekemän katsauksen mukaan tuulivoimaloiden on havaittu vaikuttavan eläinten liikkumiseen voimala-alueella ja lähialueilla. Suurin osa eläimistä, 63 % linnuista, 72 % lepakoista ja 67 % maanisäkkäistä, oli siirtynyt tutkimuksissa selkeästi pois tuulivoimaloiden läheisyydestä. Porot, pöllöt, kurjet ja osa metsäkanalinnuista siirtyivät keskimäärin jopa 5 km etäisyydelle tuulivoimaloista. Eläinten

välttelykäyttäytyminen on kuitenkin vaihdellut suhteessa siihen, onko voimala vasta rakennettu vai ollut käytössä pidempään. Eläimet myös saattoivat myöhemmin palata alueille, joita ne olivat aiemmin vältelleet.

Tuulivoimahankkeiden vaikutuksista metsäpeurojen alueelliseen käyttäytymiseen ei ole olemassa vielä suomalaisen dataan perustuvaa tietoa, mutta asiaa tutkitaan parhaillaan WINDLIFE-projektissa.

Hankealueen ympärille jää metsäisiä tai metsäisiä-peltoisia nyöhykkeitä 300 metriä Välikankaan tuulivoimala-alueen suuntaan, yksi kilometri Kokkopetäikön tuulivoimala-alueen suuntaan ja useita kilometrejä muiden tuulivoimala-alueiden suuntaan. Länsipuolelta kulku metsävyöhykkeillä pysyy vapaana. Hanke ei suoraan vaikuta metsävyöhykkeiden läpi kulkeviin eläimiin, eikä lisää niiden välttelykäyttäytymistä. Mahdolliset aidatut alueet kuitenkin estävät suuria eläimiä käyttämästä aluetta, jolloin yhteisvaikutus voi vaikuttaa metsäpeuran liikkumiseen alueella.

Koska Kokkopetäikön tuulivoimapuiston alueen vedet laskevat Kuonanjärveen, voi hankkeilla olla rakentamisen aikaisia yhteisvaikutuksia Kuonanjärven veden laatuun, mikäli hankkeita rakennetaan samaan aikaan. Mikäli alueen ojitukset suunnitellaan myös rakentamisen aikainen kuorma huomioiden, vaikutukset jäävät todennäköisesti vähäisiksi. Joutsenisennevan hankkeen vesienkäsittely suunnitellaan siten, että läheisiin vesistöihin aiheutuu mahdollisimman vähän kuormitusta.

Hankkeiden yhteisvaikutukset alueen maankäyttöön ja sähköverkon mitoittamiseen sekä vesistöihin arvioidaan olevan korkeintaan pieniä. Vaikutus suurten eläinten liikkumiseen ja alueen käyttöön arvioidaan korkeintaan kohtalaiseksi.

ASIAN KÄSITTELY

Viranomaisten kuuleminen

Asiassa on lähetetty lausuntopyyntö 8.5.2024 seuraaville tahoille: Haapajärven kaupunki, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Luonnonvarakeskus, Elenia Oy ja Pohjois-Pohjanmaan museo. Lausuntojen antamisen määräaika oli 7.6.2024. Lausunnot saatiin Haapajärven kaupungilta sekä Haapajärven kaupungin ympäristöpalveluilta, Pohjois-Pohjanmaan museolta ja Luonnonvarakeskukselta.

Viranomaisten lausunnot

Haapajärven kaupunki

Haapajärven kaupunki toteaa lausuntonaan, että selvityksen perusteella hankkeen toteuttamisessa ei ole odotettavissa sellaisia haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka edellyttäisivät YVA-menettelyn soveltamista hankkeeseen.

Haapajärven kaupunki, ympäristöpalvelut

Haapajärven ympäristöpalvelut pitää hyvänä asiana, että tuotantoalueen sijoituspaikkana hyödynnetään tuotantotoiminnasta poistunutta turvetuotantoaluetta. YVA-tarveharkinta-aineiston perusteella arvioiden suunnitellusta Joutsenisennevan aurinkovoimahankkeesta ei aiheutuisi laadultaan tai laajuudeltaan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Haapajärven ympäristöpalvelut ei näe tarvetta YVA-menettelyyn Joutsenisennevan aurinkoenergiahankkeen osalta.

Pohjois-Pohjanmaan museo, rakennettu kulttuuriympäristö

Pohjois-Pohjanmaan museo katsoo, että Joutsenisennevan aurinkoenergiahankkeen yhteydessä ei ole tarvetta YVA-menettelyyn rakennetun kulttuuriperinnön osalta.

Pohjois-Pohjanmaan museo, arkeologinen kulttuuriperintö

Pohjois-Pohjanmaan museo arvioi, että suunnittelualue ei ole maastoltaan ja topografialtaan potentiaalista uusille arkeologisen kulttuuriperinnön kohteille. Suurin osa hankealueesta sijaitsee lisäksi entisellä turvetuotantoalueella, jonka vuoksi aluetta on jo muokattu runsaasti.

Pohjois-Pohjanmaan museo muistuttaa myös, että mikäli työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös (esimerkiksi kiveyksiä, kuoppia, perustuksia, tms. rakenteita), siihen rinnastuva hylky tai hyllyn osia tai irtaimia muinaisesineitä, tulee työt muinaisjäännöksen kohdalla keskeyttää ja työn johdon viipymättä saatettava asia Pohjois-Pohjanmaan alueellisen vastuumuseon tietoon tarpeellisia toimenpiteitä varten (Muinaismuistolaki 295/1963, 14 § ja 20 §; Museolaki 314/2019, 7 §).

Pohjois-Pohjanmaan museo arvioi, että Joutsenisennevan aurinkoenergiahankkeen yhteydessä ei ole tarvetta YVA-menettelyyn arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskus toteaa lausunnossaan hankealueen sijoittuvan metsäpeuran lisääntymisaikaiselle alueelle ja vaellusreiteille. Hankealueelta ja sen läheisyydestä on pantapeura-havaintoja. Hankealueen ympäristöön on suunnitteilla mittavasti tuulivoimaa ja rakenteita, joilla voi olla negatiivisia vaikutuksia metsäpeuralle.

Aurinkovoimaloiden alue on laaja alue, jossa tilaa ja siten eläinten liikkumista rajataan mahdollisesti aidoin. Aurinkovoimalat lisäävät alueen pirstoutuneisuutta ja muutokset ovat pitkäaikaisia. Aurinkovoimaloiden vaikutuksia eläimistöön ei vielä tunneta hyvin, mutta voimaloilla saattaa olla joillekin lajeille muitakin vaikutuksia kuin elinympäristön menetys tai heikentyminen. Näiden elinympäristössä tapahtuvien muutosten lisäksi aurinkovoiman suunnittelussa tulee huomioida sähkönsiirtoon liittyvät seikat ja rakennusajan aiheuttama häiriö sekä huoltoteiden käytöstä aiheutuva häiriö myös rakennusvaiheen jälkeen.

Luke näkee, että tässä hankkeessa tulee osoittaa erityistä painoarvoa ympärillä sijaitsevien maankäyttöhankkeiden yhteisvaikutuksiin. Luke huomauttaa, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. metsäpeura ja suurpedot) suunnitellaan useita maankäyttöhankkeita.

Hankkeesta vastaavan kuuleminen

Saapuneet lausunnot toimitettiin hankkeesta vastaavalle vastineita varten 10.6.2024. Hankkeesta vastaava on toimittanut 7.6.2024 vastineensa saapuneisiin lausuntoihin.

Hankkeesta vastaavan vastine

Energiequelle Oy on vastaanottanut ja perehtynyt Haapajärven kaupungin, Haapajärven kaupungin ympäristöpalveluiden, Pohjois-Pohjanmaan museon rakennetun kulttuuriympäristön, Pohjois-Pohjanmaan museon arkeologisen kulttuuriperinnön ja Luonnonvarakeskuksen (viite 1) lausuntoihin.

Luonnonvarakeskuksen lausunnon vastineessa Energiequelle Oy toteaa, että Luken lausunnossa korostuu aurinkopuiston negatiiviset vaikutukset metsäpeurojen elinympäristöihin ja kulkureitteihin sekä alueelle suunniteltujen vihreän siirtymän hankkeiden mahdolliset yhteisvaikutukset.

Aurinkoenergiahankkeet pyritään sijoittamaan alueille, joilla on mahdollisimman vähän luontoarvoja esimerkiksi niiden aiemman maankäytön seurauksena. Siksi hankealueeksi on valikoitunut entinen turvetuotantoalue, joka on ollut ihmistoiminnan vaikutuksen alla pitkään. Alueen turvetuotanto on päättynyt vuonna 2018 ja siihen asti metsäpeurojen liikkuminen on ollut rajoittunutta ja turvetuotanto on voinut vaikuttaa niiden elinolosuhteisiin.

Hankealueen aitaaminen on merkittävin eläimistön liikkumista rajoittava tekijä. Alueen aitaamisen osalta ei ole kuitenkaan vielä tehty päätöstä, sillä alueen aitaamisen tarpeeseen vaikuttavat vakuutusyhtiöiden vaatimukset sekä turvallisuuskysymykset.

Hankealue koostuu kuitenkin kahdesta lohkokosta, joiden välissä kulkee Veivarinperäntie. Veivarinperäntie ei kuulu hankealueeseen ja sen käyttö on edelleen mahdollista jatkossakin. Tie on vähäisellä käytöllä. Veivarinperäntien itäpuolella hankealueen raja alkaa vasta 10 metriä kiinteistörajasta, koska Välikankaan tuulipuisto on vuokrannut alueen kaapelia varten ja siten se jää kokonaan rakentamatta. Näin ollen Veivarinperäntie ja 10 metrin alue sen vierellä tulevat olemaan käytettävissä myös jatkossa kulkureitteinä eläimille. Eläimet voivat siis liikkua alueella jatkossakin ainakin pohjois-eteläsuunnassa.

Mikäli aitaamista ei edellytetä muiden toimijoiden, kuten vakuutusyhtiön toimesta, niin silloin alueelle kulkua voidaan rajata vain esimerkiksi puomein ja valvontakameralla ja silloin alueella eläinten liikkuminen säilyisi lähes ennallaan paneelien suurten rivivälien sekä huoltotieverkoston

myötä.

Mikäli alue aidataan, niin siinä tapauksessa alueen suunnittelussa pyritään toteuttamaan riistakäytävät ja sitä kautta pyritään mahdollistamaan peurojen ja muiden eläinten kulkeminen alueella myös poikittain länsi-etelä suunnassa.

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUKSEN RATKAISU

Energiequelle Oy:n Joutsenisennevan aurinkoenergiահankkeeseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (252/2017) mukaista arviointimenettelyä.

ELY-KESKUKSEN RATKAISUN PERUSTELUT JA JATKOTOIMENPITEET

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä edellyttävät sellaiset hankkeet ja niiden muutokset, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-laki 3 § 1 mom.). Hankkeet, joihin sovelletaan aina arviointimenettelyä, on määriteltä YVA-lain liitteenä 1 olevassa hankeluettelossa. Mm. hankeluettelon kohdan 2 f) mukaan YVA-menettelyä sovelletaan hankkeisiin, joissa yli 200 hehtaarin laajuinen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- ja kosteikkoluonto pysyväisluonteisesti muutetaan toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, hankeluettelon mukaisten hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVA-lain 3§ ja 2 mom.).

Päätöksenteossa on huomioitava hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään YVA-lain liitteessä 2 ja YVA-asetuksen 2 §:ssä (YVA-laki 3 § 3 mom.).

Yksittäistapauksia koskevassa harkinnassa tulee huomioida erityisesti YVA-direktiivin 2011/52/EU liitteen II mukaiset hankkeet, mm. kohta 3a) sähkön teolliset tuotantolaitokset (muut kuin hankeluettelossa mainitut). ELY-keskus toteaa, että harkinnan mukainen teollisen mittakaavan aurinkoenergiահanke on direktiivin tarkoittama sähköä tuottava teollinen energiantuotantolaitos.

Hankkeen ominaisuudet, sijainti ja luonne

Teollisen mittakaavan aurinkovoimahankkeet ovat päätöksentekohetkellä vielä uusia, pääasiallisesti sääntelemättömiä hankemuotoja. Laajoista aurinkovoimahankkeista ei ole saatavilla kotimaista ympäristövaikutusten

seurantatietoa eikä käyttökokemuksia. Tämän vuoksi YVA-tarvetta ja selvitystarpeita tarkasteltaessa on sovellettu varovaisuusperiaatetta.

Hankkeessa suunnataan muutettavan noin 170 hehtaaria aurinkovoimatoimintaan, voimala-alueen kattaessa noin 150 ha. Hankealue on ollut aikaisemmin turvetuotantoalueena. Tuotanto on lopetettu vuosien 2012–2014 aikana. Alue on nykyisin kasvittunut ja osin peltokäytössä.

Alueidenkäyttö, kaavoitus, maisema ja kulttuuriympäristö

Hankealueella ovat voimassa Pohjois-Pohjanmaan 1., 2. ja 3. vaihemaakuntakaava. Lisäksi alueella on vireillä Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaava, jonka kaavaehdotusta käsitellään maakuntahallituksen kokouksessa 19.8.2024 julkista nähtävillemenoa varten. Energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan laadinnan tueksi on tehty erilaisia maakunnallisia selvityksiä sekä vuosina 2020–23 käynnissä olleessa TUULI-hankkeessa että hankkeen päättymisen jälkeen. Näistä tuorein ja ajantasaisin on energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotusvaiheen (MRA 13 §, hyväksytty maakuntahallituksessa 19.12.2023) aineistolle tehty Natura 2000-verkostosta koko maakunnan ja 25 kilometriä maakuntarajan ulkopuolelle ulottuva riskiselvitys. Natura-selvitys on hyväksytty maakuntahallituksessa 10.6.2024 (§ 107) ympäristöviranomaisten kommenttikierroksen jälkeen. Vaikka energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavaa ei ole vielä hyväksytty, tulee tehtyjä maakunnallisia selvityksiä hyödyntää jatkosuunnittelussa.

YVA-tarveharkintahakemuksessa on tuotu ilmi, ettei aurinkovoima-alueen aitaaminen tai aitaamatta jättäminen ole kiinni yksin hanketoimijasta vaan myös esim. vakuutusyhtiöstä. Hakemuksessa olisi tullut arvioida sekä aidatun että aitaamattoman aurinkovoimapuiston yhteisvaikutuksia eläimistöille ja linnustolle suhteessa lainvoimaisten vaihemaakuntakaavojen sekä energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksen mukaisiin tuulivoima- ja sähkönsiirtoratkaisuihin sekä kaavojen tavoitteisiin.

Hankealue sijoittuu keskelle vaihemaakuntakaavan Natura-selvityksen mukaista metsäpeuraverkostoa ja ekologista verkostoa. Selvityksessä metsäpeuraverkoston rajaaminen on pyritty osoittamaan siten, että laji voi säilyä elinkykyisenä pitkällä aikavälillä eivät mahdolliset leviämisyhteydet katkea. Joutsenisennevan lähiympäristössä on oikeusvaikutteisten vaihemaakuntakaavojen perusteella yleiskaavoitettu ja rakennettu pohjois-eteläsuunnassa tuulivoimapuistoja, jotka ovat kaventaneet metsäpeuran kulkuyhteyksiä. Hankealue sijoittuu tuulivoimapuiston ja vt 27 väliselle kapeikolle, jonne on lisäksi suunnitteilla kaksi uutta voimajohtoa. Lisäksi vaihemaakuntakaavan viranomaisehdotuksessa lähialueelle on osoitettu uusia tuulivoimaloiden alueita, jotka supistavat metsäpeuralle soveliaita reitistöjä. Nämä kaikki korostavat yhteisvaikutusten arvioinnin merkitystä.

Muutoin maankäytön vaikutuksia arvioidaessa sekä jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueelle suunniteltuihin uusiin voimajohtoihin ja

niiden tilantarpeeseen.

Rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta hakemuksessa esitetyt lähtötiedot ja vaikutusten arvioinnit ovat riittävät. Lisäksi alueella tehdään kesällä 2024 täydentävä arkeologinen selvitys.

Maisemavaikutusten arvioinnin osalta ELY-keskus kiinnittää huomiota siihen, että näkymäalueanalyysi on tehty vain puustoiselle tilanteelle eikä siinä ole huomioitu muita hankkeita, kuten voimajohtoja. Lähtötiedoissa ja vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida alueelle suunnitellut uudet voimajohdot ja niiden myötä voimajohtoalueille tehtävät puuston raivaukset, jotka voivat avata uusia näkymiä hankealueelle suhteessa asutukseen, loma-asutukseen ja tiemaisemaan. Näkymäalueanalyysi tulee tehdä myös ilman puustoa, sillä mikäli hanketoimija ei tee sopimuksia asutuksen ja aurinkovoimapuiston välisen metsäalueen maanomistajien kanssa puuston säilyttämisestä, ei hanketoimija voi vaikuttaa alueen metsänhakkuihin. Maiseman lähtötietoja ja vaikutusten arviointia tulee täydentää näkymäalueanalyysin ja maiseman yhteisvaikutusten osalta.

ELY-keskus muistuttaa, että aurinkovoimaloiden rakentaminen vaatii suunnittelutarveratkaisua. Maankäyttö- ja rakennuslain 137 § mukaan rakentaminen suunnittelutarvealueella ei saa vaikeuttaa erityisten luonnonympäristön arvojen säilyttämistä eikä rakentaminen suunnittelutarvealueella saa myöskään johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia. Hankkeen maisemaan ja erityisesti luonnonympäristöön kohdistuvaa vaikutusten arviointia tulee täydentää ja syventää tässä lausunnossa esitetyllä, jotta suunnittelutarveratkaisupäätöstä tehtäessä Haapajärven kaupungilla on käytettävissään riittävät lähtötiedot ja vaikutusten arvioinnit päätöksen tueksi.

Suunnittelutarveratkaisuhakemuksesta tulee pyytää Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto.

Vesistövaikutukset

YVA-tarveharkinta-aineistossa todetaan mm. että rakentamisen aikaiset vesistövaikutukset voivat vastata turvetuotannon vaikutuksia ja siksi alueella tarvitaan vesiensuojelutoimenpiteitä, jotka huomioidaan hankkeen suunnittelussa. Hulevesiselvityksessä todetaan mm. ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä kuten kasvillisuuden lisäämisellä tai kuivatusjärjestelmien optimoimisella voidaan varmistaa, että maaperä säilyttää sateen ja sulavan veden imeytymiskyvyn koko projektialueella ja lisäksi että koko hankealueella on kuitenkin pyrittävä huomioimaan maaperän sade- ja sulamisvesien imeytyvyyskyvyn säilyminen.

Hankealue on varsin laaja ja sijoittuu vesistön läheisyyteen. ELY-keskus toteaa, että vesien viivytykseen ja vesiensuojelun suunnitteluun ja toteutukseen tulee hankealueella kiinnittää erityistä huomiota. Hankealueelle tulisi varata tilaa vesiensuojeluratkaisuille ja estää kuormituksen päätyminen alapuoliseen ojastoon ja vesistöihin. Vesilain

mukaan hanke ei saa, ilman vesilain mukaista lupaa, aiheuttaa vesistön tilan heikentymistä (Vesilaki, 3. luku, 2 §). Siten hanke ei ilman lupaa saa aiheuttaa riskiä kuormitukselle eikä hydrologiselle tai morfologiselle muutokselle.

Jatkossa olisi syytä tehdä **kuormituslaskelmat, laskelmat valunnan muutoksista perustuen lopullisiin hankkeen kuivatus- ja vesiensuojeluratkaisuihin, vesiensuojelusuunnitelma sekä mitoitustiedot vesiensuojelurakenteille**. Vesiensuojelusuunnitelma tulisi suunnitella kuivatus-, maanmuokkaus- ja ojitustarpeen sekä kuormittavan vaikutuksen sekä valuntamuutosten pohjalta.

Huomioiden tarvittavat ojitukset ja maankuivatuksen, aurinkovoimaloiden rakentamisen mahdollisen vesistökuormituksen sekä hankealueen laajuuden ja sijoittumisen Kuonanjärven läheisyyteen hanke saattaa vaatia vesilain mukaisen luvan (vesilain 3 luku 2 §, 5 luku, 3 §). Yllä mainittuja pintavesiin ja vesistövaikutuksiin liittyviä tarkennuksia edellytetään vesilain mukaisessa luvanterveharkinnassa. Vesilain mukaisen luvan tarve tulee selvittää ELY-keskukselta hankkeen edetessä. Luvantarveharkinnan aineistoihin tulisi sisällyttää vesilain ojitusilmoituksen mukaiset tiedot maankuivatuksen ja ojituksen muutoksista hankealueella.

Luontovaikutukset

Luonnonsuojelu- ja Natura 2000-alueet

Hankealueen läheisyyteen sijoittuvat Natura- ja luonnonsuojelualueet on pääosin tunnistettu. YVA-tarveharkinnassa on jäänyt huomioimatta Kuonanjärven lounaispuolella sijaitsevaa valtion suojelutarkoitukseen hankittu alue sekä linnustollisesti tärkeät IBA-, FINIBA ja MAALI alueet.

ELY-keskus toteaa, että noin 5 km hankealueesta koilliseen sijaitseva Nurmesjärvi (FI1101802/SPA) kuuluu paitsi Natura-alueverkoston myös MAALI alue verkostoon. Nurmesjärvi on lintuvesiensuojeluohjelma-kohde ja sen suojelu toteutetaan valtion suojelualueena.

ELY-keskus tuo esille, että kuvan 16 suojelualueiden esitystapa on vaikeaselkoinen. Karttakuvasta olisi hyvä erottua selkeästi Natura-alueet (SAC/SPA) ja erityyppiset suojelualueet, linnustollisesti tärkeät alueet ja luonnonsuojeluohjelma-alueet. Suojelualueiden nimet tulisi esittää kartassa.

Linnusto ja eläimistö

Linnuston osalta hankeselostuksessa on tunnistettu alueen luontoarvoja, ja hankkeesta mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset hyvin. Hankealueella on Kokkopetäikön tuulivoimapuistohankkeessa teetetyssä sähkönsiirtoreitin selvityksessä havaittu pesivän teeri, kiuru, kuovi, punavarpunen ja pensastasku. Hankealueen rajalla on havaittu pesivän hömötiainen, pensastasku ja pajusirkku. Hankeselostuksen mukaan hankkeen toteuttamisesta ei ole odotettavissa sellaisia haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka edellyttäisivät YVA-menettelyn soveltamista

hankkeeseen.

Kuten hankeselostuksessakin on tunnistettu, nostaa ELY-keskus esille, että Kokkopetäikön tuulivoimapuistohankkeessa teetetyssä voimajohtolinjan pesimälinnustoselvityksessä on tehty havainto pesivästä teerestä vuonna 2022. Kuitenkin Kokkopetäikön voimajohtolinjan linnustoselvityksen ajankohta on ollut liian myöhäinen metsäkanalintujen soittimien havaitsemiseen, jonka takia ELY-keskus pitää mahdollisena, että suunnitellulle hankealueelle voi sijoittua teeren soidinalue. ELY-keskus katsoo, ettei Kokkopetäikön hankkeessa tehty linnustoselvitykset ole yksinään riittäviä Joutsenisennevan hankkeen osalta. Lisäksi tehdyt selvitykset ovat kattaneet vain osan Joutsenisennevan hankealueesta, mikä jättää epävarmuutta hankealueen linnustosta.

ELY-keskus nostaa esille, että Suomen ympäristökeskuksen julkaisemassa raportissa (Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos, 2023) metsäkanalintujen soidinalueiden arvoluokkien osalta on tehty päivitystä: metson ja teeren erittäin tärkeät soidinalueet sijoittuvat arvoluokkaan 2 (erityisen tärkeät kohteet) ja tärkeät alueet arvoluokkaan 3 (monimuotoisuutta turvaavat kohteet), mikä tulee ottaa huomioon hankkeessa.

Hankkeessa on syytä huomioida luonnonsuojelulain 70 §:n mukaiset kiellot, jotka mm. kieltävät purkamasta eläimen tekemää pesää myös pesintäkauden ulkopuolella, mikäli pesä käytetään toistuvasti. Näin ollen alueella mahdollisesti sijaitsevat pesäpaikkauskollisten lajien toistuvassa käytössä olevat pesät tulee selvittää. **ELY-keskus toteaa, että hankealueella tehtyjä linnustoselvityksiä tulisi täydentää pesimälinnuston sekä soidinpaikkojen osalta maastotyönä.** Selvityksessä tulee ottaa huomioon koko hankealue.

Hankeselostuksessa on tunnistettu luontodirektiivin liitteen IV (a) mukaisiin eläinlajien osalta alueen luontoarvot ja hankkeesta mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset laistoon. Hankealueelle on suunniteltu tehtävän luontokartoitusten yhteydessä viitasammakkokartoitus mitä ELY-keskus pitää tarpeellisenä. Vanhalla turvetuotantoalueella oleva lampare ja vettyneet vanhat turvekentät ovat potentiaalisia viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Mikäli alueella löytyy viitasammakoita, niin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ympärille tulee jättää tarpeeksi leveä suojavyöhyke huomioiden lajin elinympäristövaatimukset. Lisäksi mahdolliset viitasammakkokosteikot on huomioitava suunnittelun aurinkopaneelialueen kuivatussuunnitelmassa siten, ettei niihin kohdistu kuivahtamista (luonnonsuojelulain 78§ mukainen heikentämiskielto).

Hankeselostuksessa on nostettu esille hankealueen sijoittuvan metsäpeuran vaellusreiteille. Luonnonvarakeskus on antamassaan lausunnossa todennut, että hankealue sijaitsee myös metsäpeuran lisääntymisaikaiselle alueelle. Luonnonvarakeskus nostaa myös esille, että hankealueen ympäristöön on suunnitteilla mittavasti tuulivoimaa ja rakenteita, joilla voi olla negatiivisia vaikutuksia metsäpeuraan. ELY-keskus yhtyy Luonnonvarakeskuksen lausuntoon, ja toteaa että

hankkeessa tulee osoittaa erityistä painoarvoa ympärillä sijaitsevien maankäyttöhankkeiden yhteisvaikutuksiin. Osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue saattaa olla hyvin laaja, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille suunnitellaan useita maankäyttöhankkeita.

Ekologiset yhteydet

YVA-tarveharkinnassa esitetään, että alueen rakentaminen voi estää eläinten kulkemisen koko hankealueen tai sen aidatun osan läpi. Hankkeen toiminta ei kuitenkaan estä eläimien kulkua ja luonteenomaista toimintaa alueen ulkopuolella. Hankkeen vaikutus eläimiin arvioidaan kohtalaiseksi. ELY-keskus toteaa, että hankkeen vaikutukset eläimiin on esitetty hyvin yleispiirteisesti. Epäselväksi jää, mihin esitetty arvio vaikutuksen merkittävyydestä tosiasiallisesti perustuu. ELY-keskus toteaa, että vaikutustenarvioinnissa on tuotava esille, minkälaisiin lajeihin tai lajiryhmiin hankkeen vaikutukset kohdistuvat huomioiden lajien suojelullista statusta ja elinympäristövaatimuksia.

YVA-tarveharkinnassa esitetään, että hankealueella ei ole metsää, joten se ei ole osa ekologisen yhteyden määritelmää. ELY-keskus toteaa, että ekologisen yhteyden ominaisuudet riippuvat kukin tarkasteltavan eläinlajin elinympäristövaatimuksista ja vain osa Suomen eläimistöstä on metsälajistoa. Hankkeen vaikutukset tulee tarkastella kaikkien suojelullisesti huomioitavien lajien osalta, myös muun kuin metsälajiston.

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaa- ja maankäytön yhteydessä on analysoitu koko maakunnan kattavaa ekologista verkostoa. Joutsenisennevan aurinkovoiman tuotantoalue sijoittuu tämän ekologisen verkoston alueelle, joka tällä osuudella on tärkeää metsäpeuran kulkuyhteyttä Suomenselän ja Kainuun osakantojen välillä. Samoin seudulle sijoittuu metsäpeuran kannalta tärkeiksi muodostuneita vasa-aikaisia elinympäristöjä. ELY-keskus toteaa, että hankealue sijoittuu nykyisin ihmistoiminnan muokkaamalle alueelle, jossa seututie (Veivarinperäntie), entiset turvetuotantoalueet sekä Välikankaan tuulivoima-alue muodostavat jo siinä määrin häiriönalaista aluetta, että Joutsenisennevan seutu ei todennäköisesti enää ole metsäpeuran vasa-aikaisena elinympäristönä merkittävä. Sen sijaan riittävän kulkuyhteyden turvaaminen on huomioitava hankkeen suunnittelussa.

Vaikutusarvioinneissa on tuotava esille, miten tämän hankkeen maakuntakaavatyössä merkittäväksi osoitettu laajempi ekologinen yhteys huomioidaan hankkeen osalta.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

YVA-lain liitteen 2 kohdan 1 mukaisesti hankkeen ominaisuuksia tarkastellessa on otettava huomioon erityisesti hankkeen koko ja sen yhteisvaikutukset muiden olemassa olevien ja/tai hyväksyttyjen hankkeiden kanssa. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan yhteisvaikutusten tunnistaminen harkinta-aineistossa on vajavaista. ELY-keskus pitää toisaalta hyvänä asiana, että tarveharkinta-aineistossa oli

tunnistettu erityisesti sähkönsiirron liityntäpisteiden tai muiden solmukohtien ympäristöön aiheutuvat usean hankkeen yhteisvaikutukset. Yhteisvaikutuksia tulisi tarkastella esimerkiksi eläimistön osalta perusteellisemmin.

Ilmastovaikutukset

Alustavassa vaikutusarvioinnissa on huomioitu alustavasti myös hankkeen ilmastovaikutuksia.

Metsät ja suot ovat merkittäviä hiilivarastoja, missä rakentamistoimet voivat aiheuttaa hiilen vuotamista ilmakehään. Turvemaiden luontaisia hiilidioksidipäästöjä ja hankkeen vaikutuksia niihin ei tarveharkinta-aineistossa ole kuitenkaan tuotu esiin.

Hankkeen osalta lupaharkinnassa on hyvä edelleen huomioida ilmastoon kohdistuvat hankkeen mahdolliset yhteisvaikutukset ympäristön muiden toimintojen, mm. lähimpien tuulivoimahankkeiden kanssa.

Osallistaminen hankkeessa

YVA-lain tavoitteena on mm. lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia (YVAL 1 §).

Hanke sijoittuu Haapajärven kaupungin alueelle, johon kohdistuvat myös hankkeen vaikutukset. YVA-menettelyä edellyttäviä merkittävämpiä osallistamis- ja kuulemistarpeita ei kuitenkaan ole tunnistettavissa. Suunnittelutarveharkinnassa edistettävä hanke jää usein vaille laajempaa kuulemistä ja siksi ELY-keskus korostaa, että hankkeen jatkosuunnittelussa on syytä järjestää tiedottamista hankkeen vaikutusalueen asukkaille sekä muille toimijoille.

Lieventämistoimet

YVAL 13 § mukaan niissä tapauksissa, joissa arviointimenettelyä ei edellytetä, päätöksessä on todettava myös mahdolliset hankkeesta vastaavan esittämät hankkeen ominaisuudet ja erityiset toimenpiteet, joilla pyritään välttämään tai ehkäisemään hankkeen haitallisia ympäristövaikutuksia.

Hankevastaava on harkinta-aineistossa tunnistanut useita vaikutuskohteita ja esittänyt joitain lieventämistoimia. Harkinta-aineistossa esitetyn mukaisesti hankkeen jatkosuunnittelussa aiotaan huomioida maaperään ja vesistöön, ja eläimistöön kohdistuvia vaikutuksia.

ELY-keskus kehottaa toteuttamaan esitetyt lieventämistoimenpiteet sekä sisällyttämään tässä päätöksessä esitettyjen selvitysten tulokset ja tarvittavat lievennystoimet hankkeen jatkosuunnitteluun. Erityinen tarve on huomioida riittävät lievennystoimet liittyen vesistövaikutuksiin ja vesienkäsittelyyn, sekä linnusto- eläimistövaikutuksiin ja sähkönsiirron luontovaikutuksiin.

Yhteenveto

Harkinta-aineiston perusteella suunnitellusta Joutsenisennevan aurinkovoimahankkeesta ei sen sijainti ja vaikutusten luonne huomioiden todennäköisesti aiheutuisi laadultaan tai laajuudeltaan sellaisia merkittäviä ympäristövaikutuksia, jotka kokonaisuutena olisivat rinnastettavissa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa mainittujen hankkeiden merkittäviin ympäristövaikutuksiin, kun otetaan huomioon myös todennäköisesti muodostuvat yhteisvaikutukset ja esitetyt lieventämistoimet.

ELY-keskuksen edellyttämät jatkoselvitykset:

- Vesiensuojelusuunnitelma ja mitoitustiedot vesiensuojelurakenteille, kuormituslaskelmat sekä laskelmat valunnan muutoksista perustuen lopullisiin hankkeen kuivatus- ja vesiensuojeluratkaisuihin
- Linnustoselvityksen täydentäminen pesimälinnusto- ja soidinpaikkaselvityksellä

Mikäli hanke muuttuu nyt esitetystä tai sitä myöhemmin laajennetaan, tulee YVA-menettelyn tarve arvioida uudestaan. Jatkosuunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon tätä päätöstä varten annetut lausunnot.

SELVILLÄOLOVELVOLLISUUS

Vaikka hankkeeseen ei sovellettaisi arviointimenettelyä, on hankkeesta vastaavan sen lisäksi, mitä erikseen säädetään, oltava riittävästi selvillä hankkeensa ympäristövaikutuksista siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää (YVA-laki 31 §).

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 3, 11, 12, 13, 31 ja 37 § sekä liitteet 1 ja 2.

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 1 ja 2 §

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristöasiantuntija Anu Seppänen ja ratkaissut luonto- ja alueidenkäyttöyksikön päällikkö Eero Melantie.

YVA-tarveharkintapäätöksen valmisteluun Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa ovat lisäksi osallistuneet ylitarkastaja Jaana Rääpysjärvi, ylitarkastaja Antje Neumann, ympäristöasiantuntija Aino Niemi, alueidenkäytön asiantuntija Elina Saine, sekä ylitarkastaja Minna Takalo.

MUUTOKSENHAKU

Hankkeesta vastaavan muutoksenhakuoikeus

Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Muiden tahojen muutoksenhakuoikeus

Se, jolla on oikeus hakea muutosta hanketta koskevaan lupapäätökseen, saa hakea muutosta tähän päätökseen, jolla on katsottu, ettei ympäristövaikutusten arviointimenettely ole tarpeen. Muutosta voidaan hakea vasta siinä vaiheessa, kun edellä mainitusta päätöksestä on mahdollisuus valittaa (YVA-laki 37 § 2 momentti).

Tämä asiakirja POPELY/3733/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
POPELY/3733/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Seppänen Anu 11.07.2024 10:33

Ratkaisija Melantie Eero 11.07.2024 10:44